

PRIPOROČILA ZA ODLOČEVALCE

glede sodelovanja otrok v okoljskih zadevah

Dostop do informacij

1. Ozaveščanje oseb, ki delajo z otroci in mladimi, o njihovih možnostih dostopa do okoljskih informacij.

V Sloveniji je pravni sistem dostopa otrok in mladih do informacij o okolju urejen zadovoljivo, saj omogoča neposredno pridobivanje informacij od javnih organov, v določenih primerih pa tudi od zasebnih družb pod javnim vplivom. Dostop do informacij je ključen za učinkovito varstvo okolja in podnebja, ker omogoča pridobitev podatkov o stanju okolja in obveznostih deležnikov. Težava je nizko zavedanje otrok in mladih o teh možnostih. Zato je treba okrepiti ozaveščanje, izobraževanje učiteljev in drugih oseb, ki delajo z otroki, ter zagotoviti ustrezno financiranje takšnih dejavnosti.

Sodelovanje pri sprejemanju odločitev

2. Vzpostavitev enotnega portala za objavljanje javnih naznanil in odločitev na področju varstva okolja.

Informacije o okoljskih in podnebnih postopkih so v Sloveniji razpršene po več državnih in lokalnih portalih, kot so E-Demokracija, spletna stran Vlade RS, eUprava, Prostorsko informacijski sistem in občinske spletne strani. Takšna ureditev je nepregledna, nejasna in otežuje sistematično spremljanje posegov v okolje, posebej otrokom in mladim. Ker se dokumenti ne objavljajo vedno na istih mestih, morajo posamezniki spremljati več različnih virov. To zmanjšuje možnosti učinkovitega sodelovanja otrok in mladih v okoljskih in podnebnih zadevah. Zato bi bilo smiselno portal E-Demokracija uporabiti kot osrednje mesto za objavo vseh relevantnih dokumentov.

3. Oblikovanje ločenih kanalov posvetovanja, ki so primerni za otroke.

Sodelovanje otrok in mladih v posvetovanjih o okoljskih in podnebnih zadevah je pogosto omejeno zaradi zahtevne vsebine, nedostopnega jezika in neprimernih formatov, tudi kadar so prepoznani kot ključni deležniki. Zato je treba oblikovati ločene, starosti primerne kanale posvetovanja, pri čemer naj se odločevalci povežejo z ministrstvi, civilno družbo in šolami. Takšne oblike naj se najprej preizkusijo v posebej pomembnih zadevah, kot je nacionalni energetske in podnebni načrt. Podnebni dialog mora otrokom omogočiti razumljive informacije in podajanje konkretnih predlogov. Ključno je tudi jasno pojasniti, kako so bile njihove pripombe upoštevane.

4. Podpora izvedbi mehanizmov sodelovanja na lokalnem nivoju.

Lokalna raven je otrokom in mladim najbližja raven odločanja ter ključna za sodelovanje pri okoljskih in podnebnih vprašanjih, ki se pojavljajo v prostorskem načrtovanjem, upravljanjem z vodnimi viri, komunalnimi storitvami in odpadki. Zakonodaja že omogoča participacijo mladoletnih prek zborov občanov in sodelovanja v delovnih telesih občinskega sveta, možni pa so tudi neformalni mehanizmi, ki ponekod že obstajajo. Ti mehanizmi so lahko zelo učinkoviti, zato jih je treba bolje podpreti. Ključna je povezava med občinami, civilno družbo ter osnovnimi in srednjimi šolami, ob finančni podpori in spodbudah za učitelje.

5. Sprememba pojma civilne iniciative v ZVO-2 in GZ-1.

ZVO-2 in GZ-1 kot zainteresirano javnost priznavata tudi civilne iniciative prebivalcev območja posega, vendar le, če vključujejo najmanj 200 oziroma pri objektih državnega pomena 500 polnoletnih oseb. Ker mladoletni ne morejo ustanavljati društev, civilna iniciativa zanje predstavlja ključno možnost organiziranega sodelovanja v okoljskih in podnebnih zadevah. Izključitev mladoletnih je sporna z vidika pravice do združevanja, nediskriminacije in pravice biti slišan. Ureditev ne upošteva starosti, zrelosti ali največje koristi otroka, zato bi moralo biti pravno-formalno sodelovanje v civilnih iniciativah omogočeno tudi mladoletnim.

6. Široka razlaga pravnega interesa otrok in mladih za sodelovanje v konkretnih upravnih postopkih.

Mladoletni lahko v konkretnih postopkih varstva okolja in podnebja sodelujejo kot zainteresirana javnost, če izkažejo pravni interes, torej neposredno, na pravu utemeljeno osebno korist. Pri presoji tega interesa morajo upravni organi upoštevati poseben položaj otrok in mladih, saj okoljske in podnebne odločitve neposredno vplivajo na njihovo največjo korist, pravice in prihodnost. Zaradi posebnega varstva otrok po Ustavi ter pravice do izražanja mnenja v zadevah, ki jih zadevajo, je treba pravni interes razlagati manj restriktivno. Upoštevati je tudi treba, da imajo otroci in mladi posebno legitimnost za zastopanje interesov prihodnjih generacij.

Dostop do pravnega sredstva

7. Razjasnitev pravnih pravil glede neposrednega delovanja otrok v postopku glede varstva podnebja in okolja.

Otroci med 15. in 18. letom so omejeno procesno sposobni. V okoljskih zadevah procesna sposobnost ne izhaja iz pravnega posla, temveč neposredno iz otrokovih človekovih pravic, zlasti pravice do zdravega življenjskega okolja. Ker lahko okoljske in podnebne zadeve otroka neposredno zadevajo, bi morali organi in sodišča v vsakem primeru individualno presoditi njegovo zrelost, ali lahko samostojno deluje v postopku. Otrokom ne smejo splošno preprečiti samostojne vložitve zahtev, saj bi to poseglo v njihovo pravico do dostopa do pravnega sredstva.

8. Opolnomočenje in dostopnost zagovornikov otrok, da posredujejo zaradi posega v pravico otrok do zdravega življenjskega okolja.

Varuh človekovih pravic izvaja zagovorništvo otrok prek mreže prostovoljnih zagovornikov, ki otrokom pomagajo izraziti mnenje v postopkih in ga posredujejo pristojnim organom. Zagovorniki so pomembni tudi pri okoljskih in podnebnih postopkih, kjer otrokom omogočajo sodelovanje pri temah, ki pogosto vzbujajo občutek nemoči. Ker so ti postopki pravno in strokovno zahtevni ter manj znani zagovornikom, je treba zagotoviti njihovo usposabljanje. Hkrati morajo otroci vedeti, kam se lahko obrnejo za podporo pri izražanju mnenja v okoljskih zadevah.

Financirano s strani Evropske unije. Izražena stališča in mnenja so zgolj stališča in mnenja avtorja(-ev) in ni nujno, da odražajo stališča in mnenja Evropske unije ali NHC. Zanje ne moreta biti odgovorna niti Evropska unija niti NHC.

**Sofinancira
Evropska unija**